

Skattelisterereformen

Jeg viser til departementets høringsbrev 31.1.2011 om forslag til innstramninger i reglene for offentliggjøring av skattelister. Som dataingeniør, borgerjournalist og mediekritisk blogger har jeg registrert de siste årene hvordan skattelister har vært brukt i mediene og er svært positiv til at myndighetene endelig vurderer å skjerpe ordningen.

Mitt reformforslag

21. oktober 2009 utarbeidet og publiserte jeg et uformelt reformforslag¹ for hvordan ordningen med skattelister burde endres, av forskjellige grunner. Departementets høringsforslag ser ut til å inkorporere flere av ideene jeg satt frem, men ikke alle. For departementet vil jeg nå registrere dette forslaget formelt, til vurdering.

19. oktober 2010 utformet jeg et mer konkret forslag² med fire punkt:

1. Det offentlige bør være i kontroll av skattelister
2. Tilgang til skattelister må beskyttes med innlogging
3. Alle søk bør loggføres, innsyn gjelder begge veier
4. Mediene bør få tilgang til bedre data

En kort oppsummering av disse punktene følger.

Offentlig kontroll av skattelister

19.10.2010 skrev jeg:

Den eneste grunnen til at skattelister finnes andre steder enn Skatteetatens nettside per idag er at myndighetene og nettavisene skal tjene penger på opplysningene. Mediene er ikke avhengig av å eksponere skattelister gjennom søk og bearbeiding av dataene for å oppfylle sin rolle som voktere over skattesystemet. Det har utviklet seg til å være en kommersiell virksomhet å selge våre personopplysninger, og dette går utover hvordan mediene bruker listene.

Norsk presseforbund, Norsk redaktørforening m.fl. mener at det er betenkelig at medienes tilgang til skattelister skal være betinget, og at de således må inngå en avtale med myndighetene om hvordan de får benytte opplysningene. Dette faller på sin egen urimelighet,

¹<http://gooding.no/2009/10/en-ideal-implementering-av-skattelisten/>

²<http://gooding.no/skattelisterne/>

da det er helt vanlig og faktisk en arbeidsmetode for pressen å inngå avtaler med det offentlige og andre om tilgang og bruk av opplysninger.

Jeg er derfor helt enig med departementets forslag om å kun la Skatteetaten legge ut skattelistedene.

Beskyttet med innlogging

19.10.2010 skrev jeg:

Alle skattebetaler har tilgang til den offentlige innloggingen MinID, som idag brukes hos Lånekassen, Altinn, og andre offentlige nettsteder. BankID er et annet alternativ som også knyttes opp mot personnummer, og som styrer tilgang til landets nettbanker. Slike løsninger bør benyttes til å skjerme skattelistedene fra en kikkermentalitet som rår med dagens ordning, og sikre at kun de som bør ha innsyn i dataene får det. Det vil også begrense mulighetene til utenlandske å benytte seg av listedene.

Departementet har foreslått (punkt 3.4) forskjellige tiltak mot massenedlasting av skattelistedene.

På generelt grunnlag vil jeg advare imot "security theater" ved å bruke løsninger som CAPTCHA, da denne type løsninger har for lengst blitt kompromittert³ og er bare til sjenanse for alle ærlige, vanlige brukere av systemet.

Av løsningene foreslått av departementet virker MinID som den beste løsningen, løsningen jeg foreslo i oktober 2009. Som departementet også nevner (punkt 4), så vil dette føre til økt bruk av MinID fordi alle som vil sjekke skattelistedene vil måtte benytte seg av det, som er i tråd med regjeringens e-ID-satsning.

Iht. kostnader av å innføre dette systemet, kan det være en idé å bake dette inn som en tjeneste inn under Altinn - hvis man får ryddet opp i de problemene Altinn-tjenesten har med stabil tilgang med stor etterspørsel. Det kan hende det er billigere å sette opp MinID-innlogging foran skattelisteløsningen Skatteetaten allerede har.

Jeg støtter dermed implementasjon av skattelistedene med innlogging vha. MinID.

Gjenpartsmelding

19.10.2010 skrev jeg:

Når det utføres en kredittsjekk på deg, så får du brev eller varsel om dette; skattelistedene bør fungere på samme måte. Ved påkrevet innlogging, åpnes muligheten for å loggføre hvem som har kikket på hvem, og dermed toveis innsyn rundt opplysningene. Skal man sjekke opp i skatteopplysningene til noen, bør man kunne stå for å ha gjort det. Siden mediene fremdeles skal få tilgang til dataene direkte fra skattemyndighetene, fjernes argumentet om at man i visse tilfeller trenger anonymitet for å sjekke opp i tallene.

³<http://en.wikipedia.org/wiki/CAPTCHA#Circumvention>

Loggføring av slike skattesøk må derimot ikke gå utover personvernet til den som søker, og det må dermed legges noen føringer på hvor lenge slike opplysninger skal lagres. Datatilsynet kan foreslå regler rundt dette slik at man ivaretar både personvernet til den som søkes opp, og den som søker.

Jeg ser fra departementets brev at Høyres medlemmer i finanskomiteen har fremmet et lignende forslag, og jeg håper departementet tar det til etterretning, da det vil gi økt tillit til systemet fra alle som bruker det.

Bedre data til mediene

19.10.2010 skrev jeg:

Problemet med skattelister som offentliggjøres idag er at opplysningene i dem er misvisende – skattepliktig inntekt er ikke det samme som brutto inntekt. Hvis en har boliglån eller andre fradrag, vil inntekten som vises i listene være misvisende for hvor mye man egentlig tjener. For å gi mediene bedre ressurser til å drive samfunnsnyttig journalistikk, bør de derfor få bedre data fra Skatteetaten. Bedre data fra skattemyndighetene vil også bidra til mer korrekt dekning i mediene, som vil begrense antall saker som ender opp i PFU og lignende.

I høringsuttalelsene til Norsk presseforbund og Norsk redaktørforening ser jeg at de ønsker å fremdeles få data om personer under 18 år og avdøde personer. I tillegg ber førstnevnte om å få utlevert lister med fødsels- og personnummer til samtlige skatteyttere i landet.

Representantene fra pressen gir gode argumenter for å bevare tilgang til informasjonen som departementet foreslår fjernet (punkt 3.7 og 3.8) - spesielt når det gjelder avdøde personer. Når ungdom 17 år eller eldre lignedes selvstendig for all formue og inntekt, gir pressen godt grunnlag for at disse skal kunne sjekkes, da foreldre kan skyve formue over på dem. Man kan dermed inngå et kompromiss her, at alle som er ført opp med selvstendig formue (17+) er med i skattelister.

Hvis det er mulig, bør pressen få tilgang til bedre data for å gjøre deres arbeid lettere og mer fullstendig, som nevnt over, selv om dette egentlig er en endring iht. tradisjonene for offentliggjøring av skatteforhold.

En bedre offentlig skatteliste

Gjennomføringen av skattelisteforment jeg utarbeidet de siste årene vil føre til en bedre offentlig skatteliste, både for private borgere og pressen samlet. Det vil presse journalistene til å faktisk gjøre godt journalistisk arbeid fra listene, fremfor det som har skjedd de siste årene, hvor det er selve skattelistesøket redaksjonene har satt opp som får all fokus. Man har gått over fra å analysere skattemessige forhold til å massepublisere alle norske skattebetales skatteopplysninger fritt på nett, som er til sjenanse for mange.

Den foreslåtte løsningen bevarer også alle de delene av ordningen som lar pressen gjøre det arbeidet de skal gjøre, selv om de gjerne mener at de nå begrenses i hva de kan gjøre. Det har aldri vært tradisjon i Norge fra gammelt av å oppføre fullstendige søkbare lister av skatteopplysninger på Internett. Tradisjonen har vært en offentlig tilgjengelig skatteliste, og dette vil man fremdeles oppnå med departementets forslag til endringer.

Med vennlig hilsen

George Gooding
<http://gooding.no>